

Balsavimas – Pamokos planas

Uždaviniai mokiniams:

- Aptarti balsavimo svarbą demokratinėje visuomenėje.
- Suprasti kaip balsuojama demokratinėse šalyse.
- Analizuoti argumentus, palaikančius ir prieštaraujančius privalomam balsavimui.
- Identifikuoti idėjas dėl kurių grupėje galima susitarti arba nesusitarti.
- Nuspręsti individualiai ir grupėje, ar balsavimas yra būtinas demokratinėms reformoms, pritarti sprendimui, kuris remiasi argumentais.
- Reflektuoti diskusijos vertingumą, priimant sprendimus demokratijoje.

Klausimas diskusijai

Ar balsavimas turėtų būti privalomas demokratijoje?

Medžiagos

- Pamokos procedūros
- Padalomoji medžiaga 1— Gairės diskusijai
- Padalomoji medžiaga 2— Diskusijos lapas
- Padalomoji medžiaga 3— Moksleivių refleksija apie diskusiją
- Privalomas balsavimas — Skaitiniai
- Privalomas balsavimas — Panaudoti šaltiniai
- Privalomas balsavimas — Argumentai ‘už’ ir ‘prieš’

Privalomas balsavimas – Skaitiniai

1 Balsavimas yra pagrindinis dalyvavimo demokratinėje visuomenėje būdas. Rinkimai yra
2 patogus būdas žmonėms išreikšti savo požiūrius ir daryti įtaką pokyčiams. Rinkimai taipogi
3 laikomi valstybės įsipareigojimu demokratijai. Kiekvienoje demokratinėje valstybėje visi
4 piliečiai turi balsavimo teisę. Valdžia, kuri nesuteikia savo piliečiams pasirinkimo galimybės
5 balsuoti daugiau negu už vieną kandidatą, atrodo nedemokratiška. Žmonės visame pasaulyje
6 labai vertina savo balsavimo teisę.

7 Demokratijoje, kurioje vieši rinkimai yra naujas dalykas, balsuotojų aktyvumas yra gana
8 aukštas. Tačiau daugelyje kitų šalių, suaugę žmonės nebalsuoja. Pavyzdžiui, 2004 metais
9 Amerikos nacionaliniuose rinkimuose balsavo mažiau negu 60 procentų. Kitose šalyse rinkėjų
10 aktyvumas panašus. Lietuvoje 1993 metais balsavo 78 procentai rinkėjų, tuo tarpu 2004 metais
11 tik 50 procentų. Čekijoje 2006 metais balsavo 65 procentai rinkėjų, tuo tarpu 1992 metais rinkėjų
12 aktyvumas buvo 85 procentai. Estijoje 1990 metais balsavo 78 procentai, o 2003 metais jau tik
13 58 procentai rinkėjų.

14 **Susirūpinimas dėl žemo balsavimo reitingo rinkimuose**

15 Daugelis ekspertų bei paprastų žmonių demokratinėse šalyse yra susirūpinę dėl
16 neaktyvus dalyvavimo balsavime. Demokratinės visuomenės įvairiais būdais mėgina aktyvinti
17 rinkėjus:

- 18 • Reklamuodami rinkimus.
- 19 • Iš anksto skelbdami informaciją.

20 • Iš anksto, dar iki rinkimų dienos, leisdami balsuoti.

21 • Naudodami elektroninę sistemą.

22 • Pratešdami balsavimo laiką rinkimų dieną.

23 Dėl balsavimo svarbos, kai kurie žmonės siūlo įvesti privalomą balsavimą.

24 **Pilietinis dalyvavimas ir privalomas balsavimas.**

25 Daugelyje šalių (Argentinoje, Australijoje, Belgijoje, Italijoje, Meksikoje ir kai kuriose
26 kitose šalyse) piliečiams privaloma balsuoti. Šiose šalyse balsavimas laikomas ne tik teise, bet ir
27 pareiga. Kai kurios Jungtinės Amerikos Valstijos taip pat turi privalomo balsavimo istoriją.

28 Pavyzdžiui, Šiaurės Dakota (1898) ir Masačiusetsas (1918) priėmė pataisas konstitucijose dėl
29 privalomo balsavimo, nors įstatymas niekada galutinai neįsigaliojo.

30 Šalyse, kur balsavimas privalomas, kiekvienas pilietis turi užsiregistruoti ir atvykti balsuoti,
31 pasirinkdami kandidatą laisvai. Kartais žmonės sugadina biuletenius, norėdami parodyti savo
32 nesutikimą su siūlomais kandidatais. Tie, kurie neina balsuoti turi sumokėti mažą baudą.

33 Remiantis Australijos Teisės Informacijos Instituto duomenimis, žmonės kurie
34 nebalsuoja ir nenori mokėti baudos, gali būti uždaryti į kalėjimą. Tačiau tokios bausmės yra labai
35 retos. Kitose šalyse, esant privalomam balsavimui, bausmės nėra taikomos.

36 Paprastai šalys, kuriose balsavimas yra privalomas, turi centralizuotas rinkimų sistemas.
37 Pavyzdžiui, Peru registracijos sistemą koordinuoja oficiali organizacija, turinti valstybinius
38 balsavimo duomenis. Žmonėms įteikiama nacionalinė rinkimo identifikacijos kortelė su
39 fotografija. Asmeniui pakeitus gyvenamąją vietą, registracija seka paskui jį.

40 **Privalomas balsavimas: užtarėjai ir oponentai**

41 Privalomo balsavimo užtarėjai turi keletą argumentų šiai idėjai palaikyti demokratinėje
42 visuomenėje. Pirmiausia, Privalomojo balsavimo įstatymas užtikrina rinkėjų aktyvumą..

43 Politologai vertina, jog tokiu būdu aktyvumas padidėja nuo 8 iki 15 procentų. Padidėjimas
44 stebimas daugiausiai tarp neišsilavinusių ir skurdžiai gyvenančių žmonių. Pasak, Simon Jackman
45 “padidėjęs balsavimo reitingas, skatina ir elektorato socioekonominius poslinkius”. Kitais
46 žodžiais tariant, aukštas balsavimo reitingas demokratinuose rinkimuose išreiškia ir įteisina
47 žmonių lūkesčius.

48 Privalomo balsavimo užtarėjai aktyvumą vadina ir tam tikru pilietiškumo apraiška
49 (rezultatu). Jų nuomone, balsavimas yra būtinas piliečių darbas. Ši pareiga gali versti žmones
50 balsuoti prieš savo valią. Pasak Amerikos teisės komentatoriaus John Dean “tai tarsi leisti
51 važiuoti tik dešine kelio puse. Reikalavimas balsuoti yra ne daugiau negu reikalavimas
52 užsiregistruoti. Tai yra kur kas mažesnis reikalavimas negu lankyti mokyklą, tarnauti
53 prisiekusiuoju, mokėti mokesčius ir panašiai. Balsavimas yra mažiausiai, ką piliečiai gali padryti
54 dėl savo valstybės”. Be to, užtarėjai siūlo balsuojant ugdyti pilietiškumą: jeigu žmonės žino, jie
55 privalo balsuoti, jie turi skirti daugiau dėmesio problemoms. O būdami informuoti, visada eis
56 balsuoti.

57 Privalomojo balsavimo oponentai prieštarauja, jog bent jau Jungtinėse Amerikos
58 Valstijose piliečiai nenori privalomo balsavimo (2004 metais atlikto tyrimo rezultatai). Jie pažymi,
59 jog žemas balsavimo rodiklis tikriausiai rodo, jog piliečiai yra patenkinti esama padėtimi.

60 Kadangi balsavimas yra lojalumo išraiška politinei sistemai, oponentai įrodinėja, jog
61 sprendimas nebalsuoti irgi parodo tam tikrą poziciją. Jeigu žmonės netiki, jog jų balsai bus
62 išgirsti, privalomo balsavimo metu piliečiai jaučiasi spaudžiami atlikti veiksmus, kuriais
63 netiki. Kanados mokslininkas Filip Palda argumentuoja “kuo mažiau teisėti politikai jaučia tuo
64 labiau stengiasi priimti įstatymus, įtvirtinančius jų režimą”. Štai kodėl tarybinėse šalyse

65 balsavimas buvo beveik privalomas “Spaudimas žmonėms balsuoti rinkimuose paprastai
66 demokratijoje susilpnina piliečių galią”.

67 Be to, privalomo balsavimo oponentai nuogąstauja dėl to, kad valdžia gali kontroliuoti
68 informaciją. Šiuo metu, kai kompiuterinės duomenų bazės gali suteikti daug informacijos apie
69 asmenis, centralizuota rinkimų kontrolė yra svarbus būdas apginti piliečius nuo nacionalinės
70 valdžios. Dar daugiau, oponentai teigia, jog balsavimas nėra pareiga, o yra privilegija. Jeigu
71 privalomuoju balsavimu norima paskatinti piliečių dalyvavimą, tai galima rasti ir kitų būdų
72 aktyvumui padidinti. Stiprinant žmonių švietimą, šalys gali padėti piliečiams geriau suprasti
73 visuomenines problemas ir padėti rasti jų sprendimus. Žmonėms priminimas, jog jiems būtina
74 balsuoti ir pasirinkti, skatina būtiną kiekvienai demokratijai asmeninę atsakomybę. Pagaliau,
75 privalomojo balsavimo kritikai teigia, jog privalomojo balsavimo metu spaudžiami milijonai
76 rinkėjų, kuriems visai nerūpi rinkimai.

77 Įvedant privalomą balsavimą padaromas žingsnis link didesnio piliečių dalyvavimo.
78 Tokiu būdu jie labai informuojami, skatinama jų pilietinė galia, jie mokosi diskutuoti, spręsti
79 problemas. Ir taip rinkimai padaromi iš tiesų atstovaujamaisiais.

BALSAVIMAS — NAUDOTI ŠALTINIAI

1. “5-year Ban on Human Cloning in Russia,” *Prima News* (April 10, 2002), <http://www.primanews.ru/eng/news/news/2002/4/10/9541.html?print>
2. “Additional Protocol to the Convention for the Protection of Human Rights and Dignity of the Human Being with regard to the Application of Biology and Medicine, on the Prohibition of Cloning Human Beings” (Paris: Council of Europe, opened January 12, 1998, entered into force January 3, 2001), <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/168.htm>.
3. “Ad Hoc Committee on an International Convention Against the Reproductive Cloning of Human Beings”(New York: United Nations), <http://www.un.org/law/cloning/>.
4. Beardsley, Tim, “A Clone in Sheep’s Clothing,” *Scientific American* (March 3, 1997), <http://www.sciam.com/article.cfm?articleID=0009B07D-BD40-1C59-B882809EC588ED9F>.
5. Cloning (Washington, DC: President’s Council on Bioethics), http://bioethics.gov/topics/cloning_index.html.
6. . *Cloning Human Beings: Report and Recommendations of the National Bioethics Advisory Commission*(Rockville, MD: National Bioethics Advisory Council, June 1997), http://www.bioethics.gov/reports/past_commissions/nbac_cloning.pdf.
7. Committee on Science, Engineering, and Public Policy (COSEPUP), Board on Life Sciences (BLS), “Executive Summary,” *Scientific and Medical Aspects of Human Reproductive Cloning* (Washington)
8. National Academy of Sciences, 2002), www.nap.edu/openbook/0309076374/html/1.html. Constitutional Rights Foundation, “Stem-Cell Research: The Promise and the Pitfalls, *Bill of Rights in Action*, 22:4 (Winter 2006).
9. “S Korea Cloning Research Was Fake,” *BBC News* (December 23, 2005), <http://news.bbc.co.uk/1/hi/world/asia-pacific/4554422.stm>.
10. “Scientists ‘Cloned Human Embryos’,” CNN.com (February 12, 2004), <http://www.cnn.com/2004/HEALTH/02/12/science.clone/>.
11. “Stem-cell Bill Passes Parliament,” *Sydney Morning-Herald* (December 6, 2006), <http://www.smh.com.au/news/national/stemcell-bill-passes-parliament/2006/12/06/1165081010657.html#>.
12. “United Nations Declaration on Human Cloning,” United Nations General Assembly Resolution 59/280 (March 23, 2005), <http://www.pre.ethics.gc.ca/english/pdf/UN%20Nations%20Resolution%202005.pdf>.
13. United States Department of State, Bureau of Public Affairs, “To Ban Human Cloning” (September 16, 2004), <http://www.usunewyork.usmission.gov/ga59-fact5.pdf>.
14. “Universal Declaration on the Human Genome and Human Rights,” United Nations General Assembly
15. Resolution 53/152 (9 December 1998), <http://www.ohchr.org/english/law/genome.htm>.

Balsavimas – argumentai diskutuojamam klausimui

Klausimas diskusijai

Ar balsavimas turėtų būti privalomas demokratijoje?

Argumentai, palaikantys diskutuojamą klausimą:

- 1 Daugelis demokratiškos valstybės prašo savo piliečių atlikti daugelį dalykų dėl bendrojo intereso: mokėti mokesčius, leisti vaikus į mokyklą. Balsavimas yra toks pats svarbus kaip ir kitos piliečių pareigos.
- 2 Demokratija remiasi ideja, jog kiekvienas dalyvauja ir yra atsakingas už bendrąją gerą. Jeigu demokratija reiškia, žmonių valdymą, tada buvimas geru piliečiu reiškia ir aktyvų atstovaujamojo asmens pasirinkimą.
3. Yra akivaizdžių įrodymų, jog privalomas balsavimas padidina balsuotojų dalyvavimą, ypač tarp skurstančių ir menkesnio išsilavinimo žmonių.
4. Demokratiškai išrinkta valdžia yra teisėta valdžia.
5. Jeigu žmonės žino, jog jiems bus gerai ir be balsavimo, jie daugiau dėmesio skirs kandidatams ir bus informuoti jau prieš balsavimą.
6. Politines partijas gali daugiau dėmesio skirti informuojant žmones apie savo idėjas ir kandidatus.

Balsavimas – argumentai diskutuojamam klausimui

Klausimas diskusijai

Ar balsavimas turėtų būti privalomas demokratijoje?

Argumentai, prieštaraujantys diskutuojamam klausimui

1. Žmonės turi turėti teisę atsisakyti balsuoti ir dalyvauti politikoje. Taip kaip ir žodžio teisė, apimanti teisę tylėti; balsavimo teisė turi apimti ir teisę nebalsuoti.
2. Skatinti žmones balsuoti, jeigu jie tuo netiki reiškia demokratinių procesų cinizmą ir pažeidžia pagrindinius demokratinius principus.
3. Privalomam balsavimui reikia plačių ir centralizuotu duomenų bazių apie piliečius. Šiuolaikiniame kompiuterizuotame pasaulyje, centralizuota duomenų kontrolė sudaro galimybes piliečiams būti valdžios pažeidžiamais.
4. Žemi balsavimo rodikliai gali reikšti, jog piliečiai yra patenkintri dabartine sistema ir nemato reikalo ką nors keisti.
5. Žmonės, kuriems privaloam balsuoti nebus išmintingais rinkėjais. Ir daugelis kandidatų gali būti išrinkta atsitiktinai.
6. Auksti balsavimo rodikliai nereiškia, jog žmonės laisvai balsuoja arba remia valdžią. Totalitarinė valdžia spaudžia piliečius balsuoti. Pavyzdžiui, buvusiose Tarybinėse respublikose rinkėjų aktyvumas 1950 – 1984 metais buvo apie 99,97 procentų.